

RELIGIEWETENSCHAP

Stacey Gutkowski, *Secular War: Myths of Religion, Politics and Violence*, London, New York, I.B. Tauris; 2014, 355 pp., £ 68.

Stacey Gutkowski is docent aan het King's College London. Zij specialiseert zich in conflict studies met een bijzondere aandacht voor het Midden-Oosten. In het boek *Secular War* gaat zij in op de manier waarop seculiere vooronderstellingen ten aanzien van 'religie' doorwerken in politieke en militaire besluiten. Zij richt zich hierbij op drie verschillende contexten: Engeland, Afghanistan en Irak. Gutkowski gebruikt Bourdieu's concept van de habitus als een leidend frame doorheen haar boek. Zij analyseert hoe een seculiere habitus, die mede wordt geconstrueerd door de westerse christelijke erfenis, bepaalt wat heilig is in een seculiere context. Deze erfenis is habitueel, esthetisch, emotioneel en juridisch-politiek. Een voorbeeld, waarin aspecten van het heilige zich vertalen, is het 'narratief van verlossing' wat – bijvoorbeeld als 'humanitaire interventie' – overdadig aanwezig is in het liberale oorlogsframe. De invulling hiervan echoot een westerse, christelijke traditie, aldus de auteur. Ook in het Britse perspectief op Afghanistan en Irak keren aspecten van deze habitus terug. De stereotypering van moslims aan de hand van een discours van conflict, gebrek, verschil en achterlijkheid, wat ook in beleidsnota's valt terug te lezen, tonen impliciete ideeën over ontwikkeling en verlossing. Ook het democratiseringsmodel dat de Britten hanteerden in Afghanistan en Irak was gebaseerd op de hoop dat er in deze landen democratieën zouden kunnen worden gecreëerd die sterk genoeg zouden zijn om hun meer nonliberale islamistische participanten te beteugelen. Het beleid was erop gericht om goede burgers te beschermen en voldoende toe te rusten zodat de mogelijkheid om met islamistische ondemocratische groepen samen te werken irrelevant zou worden. Gutkowski brengt deze ontwikkeling zeer goed in beeld, met aandacht voor de recente geschiedenis waarbij moslimidentiteit, islam, geweld, jihad en religie vanuit een seculiere habitus worden gedefinieerd en beleidsbepalend zijn. Ook in de training van Britse soldaten is de dominantie van deze habitus waar te nemen. Maar hier valt ook een lijn te ontdekken. Aanvankelijk was de dertig jaar Britse ervaring met 'religieus conflict' in Noord-Ierland bepalend voor het perspectief op religieuze actoren. Deze ervaring werd meegenomen naar Afghanistan en later naar Irak, wat leidde tot het minder serieus nemen van religieuze autoriteit en een grote onhandigheid met betrekking tot (religieuze) gebruiken zoals bijvoorbeeld het bezoeken van een moskee met schoenen aan en wapens in de hand. Later ontstaat meer sensibiliteit bij Britse militairen en gaan cursussen een verplicht onderdeel vormen van de voorbereidende training. Religieuze actoren worden serieuzer genomen en gebruiken meer gerespecteerd. Of hieruit ook meer respect blijkt voor moslims als religieuze actoren is zeer de vraag. Het pragmatische argument domineert in de rapporten. In het zesde hoofdstuk (*War at Home*) onderzoekt Gutkowski de situatie in Groot-Brittannië tussen 2005 (de bomaanslag in Londen van 7/7) en 2010. Zij signaleert, gebaseerd op literatuuronderzoek en bijna 30 interviews met overheidsfunctionarissen, een krachtige nadruk in de Britse samenleving op 'values' en een desinteresse van vooral parlementsliden ten aanzien enige kennis van de islam. Discoursen over islam bleven, on-

danks de Britse betrokkenheid bij conflicten in moslimstaten, ‘simplistisch’ (180). Het dominante Britse perspectief op het conflict in Afghanistan was dat vrouwen, kinderen en ouderen beschermd moesten worden tegen de Taliban maar ook weerbaar moesten worden gemaakt zodat zij mogelijkheden zagen de Taliban niet meer te steunen. Gutkowski heeft een zeer rijk boek geschreven met een zeer goede verantwoording van het materiaal dat zij heeft gebruikt; een kritisch relaas over de seculiere vooronderstellingen van beleidsperspectieven op de oorlogen in Afghanistan en Irak.

Lucien van Liere, Universiteit Utrecht